

**PREMIUL DE DRAMATURGIE
AL
REVISTEI „TEATRUL”—1969**

**DUMITRU
RADU
POPESCU**

TENTAȚIA TEATRULUI

Piesa de teatru este cea mai crudă experiență literară, cea mai nemiloasă, cea mai grea. E adevărat că o piesă nu se scrie ușor, dar nici un roman nu se așterne pe hîrtie fluierînd. Diferența vine nu din unghiul autorului față de operă ci din unghiul operei față de scriitor. Să fiu mai clar: un roman odată dat pe piață poate fi văzut de autor la nesfîrșit drept foarte bun: sînt suficienți citiva critici băieți buni, amici, cum se mai întîmplă, lăutari, cum se mai află, ca să întrețină euforia fără sfîrșit a celui ce-a semnat prima copertă, sus. Teatrul e indulgent foarte rar: doar cînd o piesă are în distribuție actori străluciți, ce pot juca și fără text orice piesă, și citiva cronicari ce închinîndu-se pe drept artei actorilor fac referiri și la piesă, de genul: „În rolul Cutare, actorul X a dovedit etc.". Dar un autor ce trăiește din strălucirea actorilor e „văzut” de toată lumea în mărimea sa naturală, de cadavru scînteietor, de pretext. Nu e autor, e un pretext, cel mult o conjunctură. Pînă ce apare peste o săptămînă sau un an alt trup mort a cărui singură viață este că se descompune scînteietor. Dar procesul este evident. Moartea unui roman sau a unei poezii poate găsi diverse alibiuri. Teatrul însă e crud: el îl dezgolește pe autor total. Îl confruntă total cu publicul, cu viața și cu moartea. Piesa își privește de pe scenă autorul fără milă. Și un dramaturg dacă poate rezista privirii strimbe sau neînțelegătoare a publicului, nu cred că poate rezista privirii ucigătoare (dacă piesa e un eșec) cu care îl țîntește între prima ridicare de cortină, și ultima cădere, propria sa scriitură. Exemplul dramaturgilor mari neînțeleși de

public e o mică bazaconie. Neînțelege de o parte din public, da. Dar Ionescu... (Aici poate începe o lungă paranteză. Nu e cazul). Tentația teatrului poate să însemne în primul rând pentru un scriitor o dorință de a se confrunta nemijlocit (fără prieteni, fără critici) cu publicul din fiecare seară. Cu spontană reacție a sălii. E drept, se poate spune că publicul înșală. Dar nu-i vorba numai de public, și de unele categorii ale sale. E vorba de „ochii” piesei, de privirea ei. Dacă piesa te mai recunoaște ca autor? De multe ori din mândrie, sau fiindcă o piesă e scrisă cu ani de zile înainte, sîntem tentați să n-o mai recunoaștem noi, cînd nu ne mai recunoaște ea, să zicem că nu ne mai reprezintă. În cazul acesta, piesa era inutilă și la data conceperii ei. Dacă îmbătrînim noi (pardon, ne maturizăm), e preferabil să rămîm de tinere, piesele. Oricîte greșeli are tinerețea, oricîte neajunsuri, ne place să ne repatriem din cînd în cînd în ea. E bine să ne vedem din cînd în cînd în piesele scrise mai de mult, în propriile noastre inimi de-atunci. Nu, n-am să înjur **Acești îngeri triști**, cu toate că sînt autorul ei și aș avea cel mai mare drept. N-am s-o înjur nici măcar din snobism, fiindcă a fost premiată! O piesă e un tatuaj pe o vîrstă, pe o parte din braț, pe o parte de inimă. Și cum scrisul este o cursă lungă, să procedăm ca bătrînii lupi de mare: să ne respectăm tatuajele.

D.R.P.—portret în perspectivă

de Ileana Popovici

Cu puține — și grandioase — excepții, ale unor creatori a căror operă sună obsesiv pe una și aceeași acută (un Kafka, un Beckett, să zicem), vitalitatea talentului unui scriitor se certifică prin aptitudinea de a se reînnoi neîncetat. Conform acestui criteriu, Dumitru Radu Popescu se află în stare de perpetuă „erupție”: încă foarte tînăr, scriind și publicînd mult (la 35 de ani — 9 volume de proză, două scenarii devenite film, patru piese jucate, menumărate povestiri și nuvele răspindite prin reviste, sertarele doldora, premii ale Uniunii Scriitorilor, Cinematografiei și revistei „Teatrul”), el se schimbă mereu, cu o plăcere proaspătă a explorării în jur și în sine, fără să pară vreodată crispat sau stînjinit de stîngăciile inerente, într-un fel parcă indiferent la rezultatul imediat, atent „pe dinăuntru” la un pariu cu propria persoană, „ieșindu-și în întîmpinare” cum spunea o poveste din copilărie, la fiecare etapă, voios, micalit, binevoitor, ca într-un joc alcătuit din mai multe probe de îndemînare... Întreaga sa prezență în literatură are acest aer destins, fără reticențe, izvorit din conștiința bogăției resurselor sale.

Venirea spre teatru a unui temperament creator atît de fericit are o mare importanță: dramaturgia noastră suferă de un fel de subordonare aproape generală la clasificări și categorii, prea puține piese îndrăznesc s-o ia pe un drum nemarcat, îngăduindu-și să existe răsleț. Chiar cele mai bune se definesc astfel prin comparații și

raportări la altele, gîndite sau construite asemănător, aliniate în ierarhii cuminți, căroro autorii se grăbesc să le anexeze fiecare pagină abia scrisă și s-o difuzeze cît mai energic în spectacole, perpetuînd tradiția schemei date și pasivitatea față de ea. Scriitorul clujean scrie teatru fără să se agite să intre în rînduri, „să-și ocupe locul”, e împăcat cu timpul, cu gloria și cu nemurierea. Fiecare dintre piesele ce i s-au jucat (*Cezar*, *măscăriciul piraților*, „joc de ipoteze”, și *Uisul*, „portret interior”, amîndouă deplin originale; *Ura imposibilei iubiri*?, dilemă morală în împrejurări-limită, și *Acești îngeri triști*, prototip de piesă contemporană, cu o putere de rezonanță particulară), și-a avut destinul său normal, de ajuns de modest, pe cîte o scenă sau două, fără aparat publicitar. Poate de aceea nu s-a remarcat suficient că aveau, fiecare, timbrul său specific, că nu erau variante la un produs de serie. Nu-i nimic, mai e vreme, atunci cînd va simți nevoia împlinirii, teatrul va ști desigur să solicite această sursă puțin utilizată. Iar scriitorul mai are piese înedite sau încă ne jucate.

Audiența în teatru, deocamdată relativ restrînsă, și micul eveniment al *Ingerilor triști* în contextul stagiunii și al festivalului nu reprezintă totuși un motiv rezonabil să-l tratăm pe scriitorul D. R. Popescu ca pe o descoperire de ultimă oră, construind o „exegeză” completă pe temeiul celor cîteva piese cunoscute. Mai ales că, datînd de